

**Oulun normaalikoulun perusopetuksen
toiminnallinen
tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
2015–2018**

SISÄLLYS

1. Miksi suunnitellaan?	1
1.1 Tasa-arvoilla syrjintää vastaan	1
1.2 Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä	1
2. Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus	2
3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen	3
3.1 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskartoitus Oulun normaalikoulussa ...	4
3.2 Tavoitteet ja toimenpiteet	6
4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman seuranta ja arviointi	7

Oulun normaalikoulun toiminta perustuu elämän moninaisuuden kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Turvallinen ja kehittyvä koulumme tukee monipuolista inhimillistä kasvua ja oppimista, jotta oppilaistamme kasvaa toimintakykyisiä ja vastuullisia ihmisiä. (Oulun normaalikoulun opetussuunnitelma 2016.)

Tämä on Oulun normaalikoulun perusopetuksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka on osa Oulun yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Suunnitelmassa sitoudutaan edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisemään syrjintää kaikessa toiminnassaan.

1. Miksi suunnitellaan?

1.1 Tasa-arvolalla syrjintää vastaan

Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta. Kaikilla työpaikoilla, joissa on vähintään 30 työntekijää, on ollut tasa-arvoa koskeva suunnitteluvuorokaus vuodesta 1995. Tasa-arvolain (1986) kokonaisuudistus vuonna 2005 toi tämän velvoitteen oppilaitoksille. Tasa-arvolain muutos vuonna 2014 toi suunnitteluvuorokauden kaikille opetuksen ja koulutuksen järjestäjille ja uusi Yhdenvertaisuuslaki (2014) yhdenvertaisuutta koskevan suunnitteluvuorokauden opetuksen ja koulutuksen järjestäjille.

Tasa-arvolain päämääränä on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä sekä tässä tarkoituksessa edistää tyttöjen ja poikien tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. (Tasa-arvolaki 1–3 §)

Tasa-arvolain mukaan opetusta tai koulutusta järjestävän on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen ja että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. (Tasa-arvolaki 5 §)

1.2 Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä

Kun tasa-arvon käsite viittaa arkikielessä useimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuus laajentaa tarkastelun aluetta. Yhdenvertaisuus tarkoittaa perustuslain kuudennessa pykälässä kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Perustuslaki 6 §)

Yhdenvertaisuuslain (6 §) mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan, ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi ja huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. (Yhdenvertaisuuslaki 1 §)

Yhdenvertaisuussuunnittelun päämäärä on syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen. (Yhdenvertaisuussuunnittelun opas. Sisäasiainministeriö 2010, 14.)

2. Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus - ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää. Syrjintää on se, kun henkilöä tai ryhmää kohdellaan jonkin ominaisuuden perusteella eri tavoin tai alempiarvoisesti kuin muita. Hyväksyttynä oikeutena voidaan pitää esimerkiksi ikärajaa äänestettäessä.

Syrjintä voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla suunnitelmallista ja harkittua tai johtua tavoista ja käytänteistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota. On esimerkiksi totuttu puhumaan tai toimimaan tavoilla, jotka loukkaavat, vähättelevät tai sulkevat pois toisia.

Monenlaiset käytänteet ja rakenteet voivat ylläpitää ja tuottaa eriarvoisuutta. Siksi koulun toimintakulttuuriin liittyviä käytänteitä, toimintatapoja ja oppiaineistoja on arvioitava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Lakien tunnistamat syrjintäperusteet:

- Tasa-arvolaki: mainitut syrjintäperusteet ovat sukupuoli ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen. Sen mukaan syrjintää ovat välitön syrjintä, välillinen syrjintä, seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. (Tasa-arvolaki 7 §)
- Yhdenvertaisuuslaki: mainitut syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (Yhdenvertaisuuslaki 8 §)
- Perustuslaki: syrjintä on kielletty kaikilla henkilöön liittyvillä perusteilla. (Perustuslaki 6 §)

Mikä on syrjintää?

Välitöntä syrjintää on yksilön tai ryhmän kohteleva eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta.

Välillistä eli epäsuoraa syrjintää on näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan.

Piilosyrjintää ovat vähättely, poissulkeminen, tuen puute ja sivuuttaminen.

Rakenteellista syrjintää on ajattelu, ettei syrjiviä käytäntöjä voi muuttaa.

Moniperusteisessa syrjinnässä yksilöä tai ryhmää syrjitään monella eri perusteella.

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ovat syrjintää.

Ohje tai käsky syrjiä on syrjintää.

Vastatoimet ovat syrjintää: jokaisella on oikeus vedota syrjinnän vastaiseen säädäntöön ilman, että siitä on hänelle haittaa.

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Kohti tosiasiallista yhdenvertaisuutta

Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, koska ihmisten ominaisuudet ja mahdollisuudet ovat erilaiset. *Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden* toteuttaminen edellyttää syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Viranomaisten tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. (Yhdenvertaisuuslaki 4§)

Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi tarkoittaa poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää myös välillisen syrjintään puuttumista. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja voi perustua esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti puolueettoman käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnisteta.

Yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi tarkoittaa toiminnan vaikutusten tarkastelua syrjinnän vaarassa olevien ihmisten näkökulmasta. Joskus syrjinnän vaarassa olevien ihmisten aktiivinen yhdenvertaisuuden edistäminen voi merkitä positiivista erityiskohtelua. *Positiivinen erityiskohtelu* tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esimerkiksi vammaiset, seksuaaliset ja etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen. Positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien osallistumismahdollisuuksia eri elämänalueilla. Esimerkiksi koulunkäyntiä tukevat erityisjärjestelyt (kotitehtävätuki, koulunkäynninohjaaja) sekä tulkkauksen ja eri kielille käännettyjen tiedotusmateriaalien käyttö heikosti suomea puhuvien henkilöiden kanssa asioidessa ovat tällaisia toimenpiteitä. Positiivisen erityiskohtelun on oltava tavoitteen kannalta oikeasuuntaista. (vrt. Yhdenvertaisuuslaki 7§)

Uuden opetussuunnitelman toimintakulttuurin kuvauksessa korostetaan, että jokainen opettaja on opettamansa oppiaineen kielen opettaja ja kielellinen malli. Kielitietoinen opettaja on tietoinen siitä, että eri tiedonaloilla on niille ominaisia tapoja käyttää kieltä. Mitä tietoisempi opettaja on oman oppiaineensa kielellisestä esiintymistavasta, sitä helpompi hänen on ohjata oppilaita opiskelemaan oppiainetta sille ominaisella tavalla. Tarvitaan siis kielitietoista lähestymistapaa.

Maahanmuuttajataustaiset oppilaat tarvitsevat erityisen paljon havainnollistamista ja mallintamista siinä, millä tavalla kullekin oppiaineelle tyypillinen kieli rakentuu ja miten edetään arkikielestä kohti käsitteellistä kieltä. Koulun toimintakulttuurin kannalta keskeistä on tiedostaa myös oppiaineiden välisen yhteistyön ja työtapojen monipuolistamisen merkitys, sillä se tukee kielitaidon kaikkien osaluokkien ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Eri oppiaineiden opetuksessa täytyy myös varmistaa, että oppiaineessa käytettävä oppimateriaali on oppilaan kielitaidon tason mukaista ja että kotitehtävät eivät ole kielellisesti liian haastavia.

Myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden arvioinnissa täytyy ottaa huomioon kielitausta ja kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Kielitietoisuuteen kuuluu lisäksi oppilaiden omien kielten arvostaminen. Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus, jonka tulisi näkyä myös koulu yhteisön toiminnassa. Kielitietoisuuden toimintakulttuurin, pedagogiikan ja arvioinnin sekä opettajankoulutuksen kehittämiseksi opettajien täydennyskoulutukseen täytyy kiinnittää huomiota.

3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää oppilaitoksissa toteutetun arvion suunnitelmaan sisällytettyjen toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöllä on seuraavan lainen sykli:

- nimetään toimijat
- tehdään kartoitus
- päätetään toimenpiteet ja tavoitteet
- suunnitelman toteutus
- arviointi ja seuranta

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan kyselyillä ja erilaisilla kartoituksilla sekä työryhmän tekemällä seurannalla. Ryhmä seuraa tähän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan kirjattujen ja yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden toteutumista. Kartoituksen tarkoituksena on selvittää koulun tasa-arvotilanne ja tunnistaa mahdolliset ongelmat, jotka vaativat toimenpiteitä sekä arvioida tehtyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta.

3.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskartoitus Oulun normaalikoulun perusopetuksessa

Oulun normaalikoulun perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen käynnistyi syksyllä 2015, jolloin jokaisesta perusasteen yksiköstä nimettiin edustaja työryhmään. Edustajat osallistuivat syyslukukauden kestävään Rauhankasvatusinstituutin järjestämään Yhdenvertaisuuden osaajaksi -täydennyskoulutukseen.

Koska tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tulee perustua koulun tämänhetkiseen tilanteeseen, nykyistä tasa-arvotilannetta selvitettiin eri tavoin. Kevätlukukaudella 2016 jokaisessa yksikössä kerättiin tietoa erilaisilla kyselyillä, toiminnallisilla tehtävillä, keskusteluilla ja kartoituksilla tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä asioista. Kartoitukseen osallistettiin myös oppilaiden huoltajia.

Linnanmaan alakoulu

Linnanmaan yksikön vuosiluokilla 1–6 järjestettiin kevätlukukaudella 2016 KiVakoulu-toimintaan liittyvä kysely. Kyselyyn osallistui noin 190 oppilasta. KiVakoulu-ohjelma oli tuttu suurimmalle osalle oppilaista. 37% vastaajista oli osallistunut johonkin KiVakoulu-oppituntiin tai teemaan. KiVakoulu-tiimi sen sijaan tunnettiin huonommin tai ei ollenkaan. Tämä on ymmärrettävää, koska keväällä 2016 tiimi nimettiin vasta loppukeväästä opettajavaihdosten takia.

Kyselyssä selvisi, että oppilaat kokivat sekä opettajien että vanhempien pitävän kiusaamista huonona / ehdottoman vääränä asiana. Oppilaat kokivat myös oman luokan ilmapiirinsä mukavaksi ja itsensä hyväksytyksi omassa luokassaan (3,3 / 4). Oman opettajan katsottiin tehneen kiusaamisen lopettamiseksi jonkin verran (2,4). (Kyselyssä: jonkin verran = 2 ja paljon = 3)

Kaikista vastaajista 22% koki tulleen kiusatuksi ja 12% oli itse kiusannut. Nousu vuodesta 2015 on suuri, mitä osittain selittänevät ykkösluokkalaisten vastaukset. Heistä 50% koki itse joutuneensa kiusatuksi ja 41% oli itse kiusannut.

1–3-luokkalaisista vastaajista 12 oppilasta ja 4–6-luokkalaisista 13 oppilasta koki tulleen kiusatuksi 2–3 kertaa kuukaudessa tai useammin. Nuoremasta ikäluokasta kuusi ei ollut kertonut kiusaamisesta kenellekään ja vastaava luku vanhemmassa vuosiluokassa oli yhdeksän. Nettikiusatuiksi koki tulleen 6% kuudesluokkalaisista.

Kiusaamistilanteiden selvittämiskeskusteluihin oli osallistunut 16% vastaajista joko sen takia, että olivat tulleet kiusatuiksi tai sen takia, että olivat itse kiusanneet. Kiusatuista 77% koki, että

keskustelun jälkeen kiusaaminen oli joko loppunut tai vähentynyt, 19% mukaan muutosta ei ollut tullut ja 4% koki kiusaamisen lisääntyneen. Vastaavasti 91% koki vähentäneensä tai lopettaneensa kiusaamisen kokonaan keskustelun jälkeen, 6% kiusasi edelleen ja 3% koki kiusaavansa enemmän kuin ennen keskustelua.

Yläkoulu

Yläkoulun 7–9 luokkien oppilaat vastasivat kevätlukukauden 2016 alussa koulun tasa-arvotilannetta ja yhdenvertaisuutta koskevaan kyselyyn. Yläkoulun oppilaskunnan edustajat osallistuivat kyselyn laatimiseen ja valitsivat kartoitukseen sellaiset kysymykset, jotka heidän mielestään olivat keskeisimpiä koulumme kannalta. Vastauksia kertyi yhteensä 194 kappaletta. Enemmistö oppilaista (80,9%) koki olevansa tasa-arvoisia muiden oppilaiden kanssa.

Kartoitettaessa yleisimpiä syrjinnän syitä oppilaat nimesivät ulkonäköön liittyvät asiat (55,2%) ja älykkyyden/koulumenestyksen vuoksi syrjimisen (43,1%). Myös syntyperän ja harrastuksen vuoksi oli koettu syrjintää.

Sukupuoleen perustuvaa syrjintää sekä koulumenestykseen liittyvää eriarvoista kohtelua oppilaat kokivat kohdanneensa opettajien taholta. Esimerkkeinä mainittiin joko toisen sukupuolen suosimisen kokemus tai huomiotta jääminen sen vuoksi, että oppilas ei ole hyvä jossakin oppiaineessa. Koulussa koetun syrjinnän lisäksi kiusaamista oli esiintynyt myös koulun ulkopuolella, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja harrastuksissa.

Myös seitsemäsluokkalaisten huoltajat osallistettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön esittämällä heille tiivis teemaan liittyvä tietopaketti. Tämän jälkeen he saivat tuoda esille havaitsemiaan hyviä ja huonoja asioita tasa-arvon näkökulmasta. Vastausten perusteella voi päätellä, että on hyvä tehostaa uusien seitsemäsluokkalaisten integroitumista yläkouluun puuttamalla esimerkiksi oppilaiden nimittelyyn. On tärkeä kehittää erilaisia toimintamalleja, joiden avulla voidaan ennaltaehkäistä kiusaamistilanteita. Positiivisina asioina pidettiin hyvää ilmapiiriä, oppilaita osallistavaa toimintakulttuuria sekä erityistarpeiden ja monikulttuurisuuden huomioimista.

Koskelan koulu

Oulun normaalikoulun oppilaista noin 12% on maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Keväällä 2016 Koskelan yksikössä järjestettiin maahanmuuttajataustaisille vanhemmille tarkoitettu vanhempainkoulu, joka kokoontui kerran kuukaudessa tammi–toukokuun ajan. Vanhempainkoulu järjestettiin Oulun yliopiston kanssa toteutettavan koulutuksellisen tasa-arvohankkeen kanssa yhteistyössä. Vanhempainkoulussa käsiteltiin tulkkien välityksellä keskeisiä koulunkäyntiin liittyviä teemoja ja pyrittiin kartoittamaan aiheita, joissa maahanmuuttajavanhemmat kokevat tarvitsevansa tukea. Vastaava vanhempainkoulu toteutettiin Linnanmaan yksikössä luokka-asteilla 1–6 syyslukukaudella 2016.

Vanhempainkoulujen kartoitusten pohjalta keskeiseksi kehittämiskohteeksi nousi kodin ja koulun välinen tiedottaminen. Useat vanhemmat kokivat tarvitsevansa henkilökohtaista tukea ja ohjausta Wilma-järjestelmän käytössä. Jotta maahanmuuttajataustaiset vanhemmat olisivat yhdenvertaisessa asemassa muiden vanhempien kanssa, kodin ja koulun väliseen viestintään täytyy kiinnittää erityistä huomiota. Tiedottamisessa täytyy huomioida sekä viestien tavoitettavuus että kielellinen selkeys. Mikäli Wilman käyttö ei ole mahdollista, on huolehdittava siitä, että viestit välitetään tekstiviesteinä tai paperiversioina. Opettajien täytyy ottaa huomioon vanhempien kehittymässä oleva suomen kielen taito ja kiinnittää huomiota siihen, että viestit ovat lauserakenteiltaan riittävän selkeitä ja ymmärrettäviä. Kaikkiin kodin ja koulun välisiin tapaamisiin pyydetään tarvittaessa mukaan tulkki.

Toiseksi merkittäväksi kehittämiskohteeksi nousi maahanmuuttajataustaisten oppilaiden riittävä kielellinen tuki opiskelutilanteissa. Maahanmuuttajavanhempien kielitaito voi olla niin heikko, että he eivät pysty tukemaan lapsiaan käsitteellistä kieltä vaativissa tehtävissä. Sen vuoksi vanhemmat toivoivat koululta enemmän tukea kotitehtävien käsitteellisen kielen avaamiseen ja kotitehtävistä suoriutumiseen. Vanhemmat toivoivat myös tietoa erilaisista oppimisen tukimuodoista sekä arvioinnista. Myös oppilaiden oman kielen ja kulttuurin säilymisen tukeminen nousi esille keskusteluissa.

3.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskartoitusten perusteella koulu sitoutuu seuraaviin toimenpiteisiin, joiden toteutumista arvioidaan suunnitelmaa päivitettäessä:

Puhutaan

Ensimmäinen tavoite on edistää tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää keskustelua oppilaiden, huoltajien, opetusharjoittelijoiden ja henkilökunnan kesken. Tavoitteena on, että keskustelu on mahdollisimman luontevaa ja avointa. Yhteisen pohdinnan kautta voidaan tulla entistä tietoisemmaksi myös niistä käytänteistä, rakenteista ja piilevistä syrjinnän tavoista, joita on totuttu pitämään normaaleina.

On tärkeää, että henkilökunnalle ja huoltajille järjestetään tilaisuuksia keskustella yhdenvertaisuuden huomioimisesta kouluarjessa. On myös pohdittava asenteiden merkitystä ja sukupuolen mukaista eriytymistä esimerkiksi erilaisten valintojen yhteydessä. Opetusharjoittelun yhteydessä pohditaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita. Koulun kaikkia käytänteitä, toimintatapoja ja oppiaineistoja tulee arvioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Oppilaiden kuulemisen tulee olla luonteva osa koulun toimintakulttuuria. Osallistamiseen kuuluu keskeisesti oppilaiden osallistuminen oppilaskuntatoimintaan sekä koulussa että sen ulkopuolella eri verkostoissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuuksia oppia ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. Koulun eri tilanteissa työskennellään yhdessä ja siten saadaan tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaskunnan hallituksen kokouksissa ja erilaisissa verkostotapaamisissa oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävä elämäntavan näkökulmista.

Koulumme yksi keskeinen painopistealue on kuuluminen maailmanlaajuiseen Unesco-koulu- eli ASP-verkostoon. Koulun yksiköiden Unesco-tiimit suunnittelevat erilaisia teemoja, tapahtumia sekä alueellisia, valtakunnallisia ja kansainvälisiä yhteistyömuotoja eri tahojen kanssa. Monipuolisen Unesco-koulutoiminnan avulla pyritään edistämään tulevaisuuden maailmassa tarvittavien interkulttuuristen taitojen sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotaitojen hallintaa. Seitsemännellä luokalla monialaisten oppimiskokonaisuuksien teema on Unesco-toiminta. Unesco-arvojen mukaisesti tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sisältyvät oppimiskokonaisuuden aihepiiriin.

Toimenpiteet

- Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä sekä koulun arvoja käsitellään oppilaiden kanssa kaikilla luokka-asteilla. Huoltajien kanssa teemoja käsitellään vanhempainilloissa. Yläkoulussa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemat otetaan esille touko- ja syyskuun vanhempainilloissa, jotka on suunnattu koulun uusille oppilaille ja heidän huoltajilleen.

- Opetusharjoittelujen osalta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsittely määritellään harjoittelun ohjeistuksiin.
- Koulun luokka-asteilla 1–9 toteutetaan kiusaamisen vastaista ohjelmaa KiVakoulu-periaatteiden mukaisesti. KiVakoulu-toiminnan periaatteisiin voi tutustua osoitteessa <http://www.kivakoulu.fi/>.
- Kielitietoisuuden edistämiseksi oppilaiden äidinkielet tehdään näkyviksi jokaisessa normaalikoulun yksikössä. Oppilaiden äidinkielet laitetaan esille koulun fyysiseen ympäristöön. Lukuvuosittain järjestetään tilaisuuksia, joissa eri äidinkielet ovat esillä.

Puututaan

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhtenä tavoitteena on, että eriarvoiseen kohteluun puututaan entistä herkemmin, nimetään se ja kehitetään aktiivisesti yhdenvertaisuutta edistäviä keinoja esimerkiksi suunnittelemalla positiivisen erityiskohtelun toimenpiteitä.

On myös tärkeää saattaa kaikkien tietoon, kenelle kertoa, jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti. Opettajan, rehtorin ja esimiehen tehtävä on puuttua eriarvoiseen kohteluun. Jokaisella on oikeus kokea, että hänen ihmisarvoaan kunnioitetaan ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus toteutuu myös hänen kohdallaan.

Toimenpiteet

- Yksi konkreettinen positiivisen erityiskohtelun toimenpide on maahanmuuttajavanhempien ja koulun välisen viestinnän tehostaminen. Viestinnässä voidaan suosia selkokielisiä viestejä tai käyttää useille eri kielille valmiiksi käännettyjä viestintäpohjia, joita löytyy tulostettavina versioina esimerkiksi monikulttuurisen opetuksen virtuaalikoulun sivuilta osoitteesta <http://www.moped.fi/lomakkeet/index.html>.
- Eriarvoiseen kohteluun puuttumisen toimenpiteenä laaditaan ohjeistus, miten toimitaan, jos on kohdannut epäasiallista kohtelua.

Muututaan

Kolmas tavoitteena ja toimenpiteenä on seurata yhteiskunnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskeskustelua ja tiedottaa siitä. Tarvitaan luotettavaa, ajantasaista tietoa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sillä tieto lisää tasa-arvoa ja tietämättömyys ylläpitää eriarvoisuutta.

Koulussa jokainen henkilö on vastuussa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta, mutta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnittelu, seuranta ja päivittäminen edellyttävät tietyin väliajoin vaihtuvan työryhmän perustamista. Työryhmän nimeämisestä vastaavat rehtorit.

4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman seuranta ja arviointi

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan liittyviä toimenpiteitä tarkennetaan vuosittain normaalikoulun perusopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa. Toimenpiteiden toteutumista arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivityksen yhteydessä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman seuraava päivitys tehdään vuonna 2018.

Oulussa 10.11.2016

Oulun normaalikoulun johtokunta

Lapsen oikeuksien sopimus (YK)

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/>

Oulun yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2013–2016

https://notio oulu.fi/fi/ohjeet/Documents/TAYVS_20151214.pdf#search=tasa%2Darvo

Perustuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Tasa-arvolaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Tasa-arvo on taitolaji. Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa. Opetushallitus 2015.

Yhdenvertaisuuslaki

<http://www.oikeusministerio.fi/.../Yhdenvertaisuuslaki.pdf>

Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille. Rauhankasvatusinstituutti, tammikuu 2016.